

**ÜLKE TANITIMINA YÖNELİK PORTAL TASARIMI
VE KOSOVA CUMHURİYETİ DEVLETİ İÇİN
BİR UYGULAMA**

Engin MELEKOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı

Haziran, 2010

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Engin MELEKOĞLU'nun "Ülke Tanıtımına Yönelik Portal Tasarımı ve Kosova Cumhuriyeti Devleti İçin Bir Uygulama" başlıklı Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalındaki Yüksek Lisans Tezi 22.06.2010 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) :	Prof. Dr. YAŞAR HOŞCAN
Üye :	Doç. EROL İPEKLİ
Üye :	Yard. Doç. Dr. HÜSEYİN POLAT

Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****ÜLKE TANITIMINA YÖNELİK PORTAL TASARIMI
VE KOSOVA CUMHURİYETİ DEVLETİ İÇİN
BİR UYGULAMA****Engin MELEKOĞLU****Anadolu Üniversitesi****Fen Bilimleri Enstitüsü****Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı****Danışman: Prof. Dr. Yaşar HOŞCAN****2010, 52 sayfa**

Bu çalışmada tasarlanan Portal, internetin sunmuş olduğu avantajlarından yararlanarak, doğdukları topraklardan zorunlu veya isteyerek göç etmek zorunda kalanlara sanal ortamda da olsa hasretlerini dindirmek, ilgisini çeken kişilere de ülke rehberi olarak fayda unsuru oluşturmak gibi düşüncelerle ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmanın gerçekleştirilmesinin bir diğer nedeni de internet üzerinden yapılan araştırma ve çalışmalar sonucunda, ülke tanıtımına yönelik, ülkeyi her anlamda tanıtılabilecek portalların bulunmadığı ve bu gibi çalışmalara gereksinim duyulduğu görülmüş olmasıdır. Sonuç olarak Kosova Cumhuriyeti'ne yönelik, ülkeyi her anlamda tanıtılabilecek, geniş çaplı bir ülke tanıtım portalı yapılmasına karar verilmiştir.

Çalışmanın yapılmasına karar verildikten sonra ilk olarak ülkenin üst düzey yetkilerinin görüşleri alınmış ve oluşturulacak portalın genel içeriği hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur. Çalışmanın hazırlık aşamasında konu hakkında daha detaylı araştırmalar yapılmıştır.

Ülke tanıtımına yönelik Web portalın hazırlanmasında şu aşamalardan geçilmiştir. Öncelikle sanal ortamda yer alması istenilen nesnelere belirlenmiştir. Ağırlık verilmesi istenilen özellikler genel olarak ekonomik yapı, siyasal yapı, sosyo-kültürel yapı ve turistik yapı şeklinde belirlenmiştir. Bundan sonra tasarım ve kodlama aşamasına geçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ülke tanıtımı, Web Portal, Bilişim Teknolojileri, Web Analiz, Tasarım

ABSTRACT**Master of Science Thesis****PORTAL DESING FOR COUNTRY INTRODUCTION
AND AN APPLICATION FOR KOSOVO REPUBLIC****Engin MELEKOĞLU****Anadolu University
Graduate School of Sciences
Computer Engineering Program****Supervisor: Prof. Dr. Yaşar HOŞCAN****2010, 52 pages**

In this study, a portal is designed to fulfill visitors' longing about their country and to guide people caring about the country. The another goal for the study is the requirement of all side introduction of the country which is concluded after the detailed survey over the internet. These reasons are resulted to large scale country introduction portal about Kosovo Republic.

Initially, meetings are done with top level directors of the country and their opinions about the portal to be designed are received. According to the meetings, the related data are obtained from the governmental agencies and these data analyzed through the requirements.

In preparing web portal through the country introduction these steps are performed. The properties of the virtual media and the objects desired to be added are specified. The essential properties, in general, are determined as economical structure, political structure, socio-cultural structure and tourism.

Anahtar Kelimeler: Presentation of country, Web Portal, Information Technology, Web Analysis, Design

TEŞEKKÜR

Bu tezin tamamlanmasında yardımlarını esirgemeyen ve bana yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Yaşar HOŞCAN'a teşekkür ederim. Bu tezin her aşamasında bana destek olan tezin bitmesinde büyük katkıları bulunan, tezin bilgi toplama kısmında desteğini esirgemeyen Ercan ŐPAT'a teőekkürü bir borç bilirim. Hayatımın her aşamasında bana sonsuz destek veren ve tüm gayretlerini sarf eden sevgili aileme ve nişanlıma bir kez daha Őükranlarımı sunuyorum.

Engin MELEKOğLU

Haziran, 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLERİN DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Bilişim Teknolojileri Nedir ?	3
1.1.1. Başlıca Bilişim Teknolojileri	3
1.2. Kosova ve Avrupa’ da İnternet Kullanımı	5
1.3. Web Portal Nedir ?	6
1.4. Web Portal ile Web Sitesi Arasındaki Farklar	7
1.5. Portal Türleri Nelerdir?	8
1.6. Kullanıcıların Web Portallardan Beklentileri Nelerdir?.....	11
1.7. İyi Bir Portal Nasıl Olmalıdır?	14
1.8. Web Portalın Oluşturulması	14
1.8.1. Web Portalın Kapasitelerinin Belirlenmesi	15
1.8.2. Hedef Kitleyi Belirlemek.....	16
1.8.3. Hedef Kitle ve Bilgi Kaynaklarının Değerlendirilmesi	16
1.8.4. Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesi	16
1.8.5. Bilgi Kaynaklarının Toplanması.....	17
1.8.6. Portal Sınıflandırılması.....	17
1.8.7. Projenin Güncelleştirilmesi ve Bakımı	17
1.8.8. Web Ortamı Belirlenmesi	19
1.9. Portalların Amaçları Nelerdir ?	19
2. ÜLKE TANITIMI AMACI VE UYGULAMALARI	20
2.1. Kosova ve Genel Ülke Tanıtımı	20
2.1.1. Ekonomik Yapı	21
2.1.2. Siyasi Yapı	22
2.1.3. Sosyal ve Kültürel Yapı	22

2.1.4. Turistik Yapı	23
2.2. Katkıları.....	23
2.3. Analiz Aşamaları.....	24
2.4. Portal Üretiminde Proje Yönetim Aşamaları	24
2.4.1. Projesinin Başlangıç Aşaması	25
2.4.2. Projesinin Tanımlanması	25
2.4.3. Projesinin Yapısı.....	25
2.4.4 Projesinin Tanımlanması	27
2.4.5. Web Portal Üretimi ve Test Aşaması	28
2.4.6. Web Portalın Sunumu.....	29
2.4.7. Değerlendirme ve Sürdürülebilirlik.....	31
2.5. Web Portal Uygulamaları.....	33
2.5.1. Web Portal Uygulama Aşamaları	34
2.6. Veri Taban Kullanımı.....	37
2.6.1. PHP ile MYSQL Kullanımı.....	38
2.7. Ülke Tanıtım Portal Uygulama	39
2.8. Ülke Tanıtım Portal Uygulama Arayüzleri	40
2.8.1. Anasayfa	40
2.8.2. Altsayfa.....	41
2.8.3. Yönetim Paneli	42
3. SONUÇ VE ÖNERİLER	43
KAYNAKLAR	46

ŞEKİLLER DİZİNİ

1. 2. İnternetin Avrupa'da Kullanım Durumu.....	5
2.8.1. Web Portalı Ana Sayfası	40
2.8.2. Web Portalı Alt Sayfası.....	41
2.8.3. Web Portalı Yönetim Paneli	42

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojileri özellikle son yıllarda olağanüstü gelişmeler göstermiş ve bununla beraber başka alanlardaki tüm bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de vazgeçilmez altyapısı ve desteği konumuna gelmiştir. İnsanlık tarihi sanayi devriminden sonra en büyük değişimi teknoloji alanında yaşamaktadır. İnsanın yaşamını etkileyen teknolojiler giderek artış göstermektedir. İnternet bu değişimin en önemli nedenlerinden biridir. İnternet sayesinde bireyler kısa zamanda ve az bir enerjiyle birden fazla işi yapabilmektedir. İnternet, evinde bilgisayar başında oturup zaman kaybetmeden alışveriş yapabilme, banka hesaplarının kontrolünü sağlayabilme ve istenilen her türlü bilgiye anında ulaşabilme gibi hayatı kolaylaştıracak daha bir çok imkanı insanlara sağlamaktadır.

İletişim teknolojisinin en önemli yararı yazılı iletişime büyük kolaylıklar sağlamasıdır. İletişim teknolojilerinin yazılı iletişime sağladığı avantajlar şunlardır:

- Maliyetleri azaltır ve verimliliği artırır.
- Tekrarı azaltır, veri girişini kolaylaştırır ve zaman kazandırır.
- Kâğıt kullanımının gerektirdiği fiziksel alan kullanımını azaltır.
- Doküman yönetiminde etkinlik sağlar.
- Ofislerde yapılan işlerin maliyetlerini önemli ölçüde azaltır.

İnternetin bilgiyi paylaşmada sunduğu kolaylık ve sağladığı olanaklar şüphesiz ki bireylerin interneti tercih etme nedenlerinin başında yer almaktadır. İnternet bölgesel uzaklıkları ve mekân kavramını ortadan kaldırarak insanları sanal bir ortamda bir araya getiren güçlü bir iletişim ve bilgi paylaşma ortamıdır.

Bütün bilgi ve servislere tek ara yüzden, tek noktadan ulaşılabilen web sayfalarına portal denir. Her şeyin bir portal olarak adlandırıldığı günümüzde, gerçek bir portal ancak farklı uygulamalardaki bilgileri toplayarak tek bir ortamda kullanıcılara toplam iş bakışını verebiliyorsa 'intranet' ya da 'kurumsal portal' olarak adlandırılabilir. Ülke tanıtım portalları ise kullanıcıyı ülkenin siyasal,

ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi gibi pek çok konu hakkında bilgilendirmek, her konuda rehber olabilmek amacıyla tasarlanmaktadır.

Kosova Cumhuriyeti Dünya'nın en genç ve en son bağımsızlığını ilan eden ülkesi olmakla birlikte, Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesiyle Avrupa'daki ülke sayısı 50'ye çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı dünyanın en genç ülkesi konumunda olan Kosova Cumhuriyeti'ni sanal ortamda her anlamda tanıtan geniş çaplı bir web portalının hazırlanmasıdır.

Çalışmanın yapılmasına karar verildikten sonra ilk olarak ülkenin üst düzey yetkilerinin görüşleri alınmış ve oluşturulacak portalın genel içeriği hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur. Çalışmanın hazırlık aşamasında konuda daha detaylı araştırmalar yapılmış, portalda kullanılacak veriler elde edilmiş, elde edilen veriler düzenlenerek bilgi haline getirilmiş ve bu bilgiler analiz edilmiştir.

Ülke tanıtımına yönelik Web portalın hazırlanmasında şu aşamalardan geçilmiştir. Öncelikle sanal ortamın özellikleri ve yer alması istenilen nesnelere belirlenmiştir. Ağırlık verilmesi istenilen özellikler genel olarak ekonomik yapı, siyasal yapı, sosyo –kültürel yapı, ve turizm şeklinde belirtilmiştir.

Web portal tasarımında kullanılacak en uygun yazılım belirlenmiş, ve son yıllarda çok yaygın kullanım alanı bulunan ayrıca açık kaynak kod özelliğine sahip olan PHP programlama dili kullanımına, destekleyici scriptler olarak Ajax ve jQuery kullanımına, veri tabanı olarak ise PHP programlama diliyle uyumlu olan MySQL'e karar verilmiştir. Web portalın tasarım aşamasına gelindiğinde ise ülke tanıtımına yönelik portalı kullanıcıya en iyi şekilde anlatabilecek, kullanımı kolay ve göze hoş gelebilecek şekilde bir web arayüzü ile tasarlanmıştır.

Tasarım aşamasından sonra kodlamaya geçilmiştir, kodlama işlemi tamamlandıktan sonra analiz edilen ve kullanıma hazır hale getirilen bilgiler sisteme girilmiştir. Yapılan işlemler sunucu üzerinden gerçekleştirilmiş olup, tüm bu yapılan işlemler kullanıcı erişimine kapalı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Web portalı kullanıma hazır hale geldiğinde yayına açılmıştır.

1.1. Bilişim Teknolojileri Nedir?

Bilişim teknolojileri aslında bilgisayar sektöründeki gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmış ve verileri saklamak, iletmek ve işletmek için kullanılan bilgisayar donanım ve yazılım teknolojilerini içeren bir alandır.

Bilişim teknolojileri (BT), güncel bir bakışla; bilgisayar donanımı, yazılımı, ağları, iletişim teknolojileri, bu alanda yetişmiş insan gücü, prosedürler, internet, intranet ve iletişim araçları gibi çok sayıda bileşenden oluşmaktadır [1].

Bilişim teknolojisinin dört temel kategorisi bulunmaktadır:

- Yazılım
- Ekipmanlar
- Donanım
- Hizmetler

Bilişim teknolojileri reform nitelikli değişimlere neden olmaktadır. Bu teknolojiler, ülkenin birinci veya üçüncü sınıf olmalarını belirleyecek kadar büyük bir öneme sahiptirler. Bilişim teknolojileri vasıtasıyla bilgiler istenilen noktalara geleneksel yollardan milyonlarla ifade edilebilecek bir oranda daha hızlı ulaştırılabilmektedir. Bilişim toplumunun yolunun açılması ve gerçekleşmesi, "içerik" (bilgi) ve "teknoloji"nin (bilgi teknolojisi) bütünleşmesiyle sağlanacaktır.

1.1.1. Başlıca Bilişim Teknolojileri

Bilişim teknolojilerinin ortaya çıkmasının ve gelişmesinin dayandığı temeller vardır. Bunlar [4];

- Kuantum mekaniğinin
- Enformasyon kuramının
- Moleküler biyolojinin

- Oşinografinin
- Ekolojinin
- Uzay bilimlerinin oluşturduğu bütüne dayanmaktadır.

Bilişim teknolojilerini sadece bilgisayarlarla sınırlamak mümkün değildir. Çok daha geniş bir yelpazeyi kapsayan başlıca bilişim teknolojileri şöyle sıralayabiliriz:

- Firma ve bürolarda kullanılan bilgi işlem ve hesap makineleri
- İzole edilmiş metal ve kablo mamulleri
- Elektronik subap ve tüp mamuller ile diğer elektronik parçalar
- Televizyon ve radyo vericileri ile ilgili ürünler, telefon ve telgraf hat cihazları
- Televizyon ve radyo alıcıları mamulleri, ses ve video kayıt cihazları, teksir cihazları ve yardımcı ürünler
- Endüstriyel süreç araçları dışında, ölçme, kontrol, test, rota saptama vb. amaçlarla kullanılan araç ve cihazların mamulleri
- Endüstriyel süreç kontrol araçlarıyla ilgili mamuller, bilişim teknolojileriyle ilgili hizmetler
- Makine ve ekipmanların toptan satışı ve tedariki
- Bilgisayar dâhil, işyeri makine ve bilgi işlem ekipmanlarının kiralanması
- Telekomünikasyon
- Bilgisayar ve ilgili hizmetler

1.2. Kosova ve Avrupa İnternet Kullanımı

Kosova'da internet dağıtım şirketleri (Kosova Posta Telekomünikasyon) PTK ve İPKO şirketleri tarafından online alınan bilgilere göre; Kosova'da internet kullanımı aile bazında ve her ev için alınmaktadır. Şu an ki istatistiklere göre internet kullanıcı sayısı 500.000'dir ve 125 binden fazla eve internet bağlanmıştır.

Evlerinde internet sahibi olmak isteyen ailelerin sayısı giderek artmaktadır. Veri Telekomünikasyon Düzenleme Kurumun' dan alınan verilere göre, geçen yılın Ocak ayı ve bu yılın Ocak ayı arasındaki dönemde internet kullanımında %5.5 büyüme görülmüştür. Şu anda evlere 125.949 internet bağlantısı sağlanmaktadır. 2008 yılının Ocak ayında evlere 110.000 internet bağlantısı sağlanmıştır. 2009 Aralık istatistiklerine göre Kosova'da 377.000 kullanıcı olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 1.2. İnternetin Avrupa'da Kullanım Durumu

İnternetin Kosova ve Avrupa'da Kullanımı					
Avrupa Ülkeleri	Nüfus (2009)	İnternet Kullanıcıları Son Veriler	% Nüfus	Kullanıcı Büyüme (2000-09)	% Kullanıcılar Avrupa
Arnavutluk	3,639,453	750,000	% 20.6	29,900.0%	% 0.2
Bosna-Hersek	4,613,414	1,441,000	% 31.2	20,485.7%	% 0.3
Bulgaristan	7,204,687	2,647,100	% 36.7	515,6%	% 0.6
Hırvatistan	4,489,409	2,244,400	% 50.0	1,022.2%	% 0.5
Fransa	62,150,775	43,100,134	% 69.3	407,1%	% 10.1
Almanya	82,329,758	61,973,100	75,3%	158,2%	% 14.6
Yunanistan	10,737,428	4,932,495	% 45.9	393,2%	% 1.2
İtalya	58,126,212	30,026,400	% 51.7	127,5%	% 7.1
Kosova	2,304,838	377,000	% 20.9	0,0%	% 0.1
Makedonya	2,066,718	906,979	% 43.9	2,923.3%	% 0.2
Karadağ	672,180	294,000	43,7%	0,0%	% 0.1
Rusya	140,041,247	45,250,000	% 32.3	1,359.7%	% 10.6
Sırbistan	7,379,339	3,300,000	% 44.7	725,0%	% 0.8
Slovakya	5,463,046	3,566,500	65,3%	448,7%	% 0.8
Slovenya	2,005,692	1,300,000	% 64.8	333,3%	% 0.3
Türkiye	76,805,524	26,500,000	% 34.5	1,225.0%	% 6.2
Büyük Britanya	61,113,205	46,683,900	76,4%	203,1%	% 11.0

1.3. Web Portal Nedir ?

Portal; Bütün bilgi ve servislere tek ara yüzden, tek noktadan ulaşabilen web sayfalarına denir. Kurumsal Portal ise şirketlere özgü elektronik ortamlarındaki tüm kaynakları bir araya getiren ve herkesin mümkün olduğunca kolay kullanmasını sağlayan iş masaüstleri diye tanımlanır. Herşeyin bir portal olarak adlandırıldığı günümüzde, gerçek bir portal ancak farklı uygulamalardaki bilgileri toplayarak tek bir ortamda kullanıcılara toplam iş bakışını verebiliyorsa 'intranet' ya da 'kurumsal portal olarak adlandırılabilir.

Portal, diğer internet sitelerine bağlantıların, genellikle alfabetik olarak listelendiği sitedir. Portal sözcüğü İngilizce kökenli olup “Ana kapı” anlamına gelmektedir. Portal kavramına farklı isimlendirmeler söz konusu olabilmektedir, portal yerine e-kapı, e-geçit, giriş terimleri de kullanılmaktadır [3].

Kullanıcılar portal üzerinde sağlanan pek çok etkinliğe erişim olanağı bulabilmektedirler. Kullanıcılar portal üzerinde kendilerine ait hesap açabilme yetkilerine sahiptirler, böylece her kullanıcı kendine özel hesap ve alan oluşturabilmektedir. Bu alan üzerinden e-postalarını kontrol ederken diğer taraftan da arkadaşlarıyla online sohbet edebilir, istedikleri ürün için oturdukları yerden sipariş verebilmektedirler. Tüm bu olanaklar web portalın kullanıcılara sunduğu hizmetlerdir.

Portal her yerden erişilebilen, veritabanına dayalı web siteleri ile dinamik bilgi bankalarından bilgi sunulan, tarayıcı tabanlı, söyleşi odaları, forum alanları, kataloglar, canlı haberler, e-posta ve kişiselleşme gibi birçok özelliği etkinliği kapsayan, daha ucuz, hızlı ve güvenli olarak bilgiye ve hizmete erişimi ve entegrasyonu sağlayan web hizmetidir [2].

Zamanımızda internet literatüründe sıkça karşılaşılan bir terim olan Portal, kısaca internet üzerinde yayınlanan bilgilere açılan bir pencere olarak tanımlanabilir. Portalın temel amacı, İnternet üzerinde dağıtık ve düzensiz bir biçimde yayınlanan bilgi yumaklarına, bütünleşik bir yapıda, hızlı ve kolayca ulaşılmasını sağlamaktır [5].

Web portallarının amacını hedef kitleye faaliyetlerini tanıtmaya, vermiş olduğu hizmetlerden faydalanmaya, ona farklı pencerelerden farklı noktalara erişim olanağı sağlama olarak nitelendirebiliriz. Böylece birey tek bir noktadan başlayarak birçok bilgiye çıkış yolunu portallar üzerinden sağlayabilmektedir.

Portal'ın Yararları

- İlgili bilgiye ulaşım olanağı
- Verim artışı
- Son kullanıcıya zaman tasarrufu kurma
- Daha iyi ve hızlı karar verebilme
- Çalışanlarla etkili iletişim sağlama
- Daha etkin iş birliği sağlama, kullanıcıların varlığından haberdar olmadığı bilgilere erişimleri
- Rekabet avantajı yaratma, sürdürme Tedarikçiler ve iş ortaklarıyla etkin iletişim
- Bilgi teknolojisi açısından ihmal edilmiş işleri azaltma

1.4. Web Portal ile Web sitesi arasındaki farklar

Web portal ile web sitesi arasındaki farkı belirleyen beş ana faktördeki değişikliklerdir.

Bunlardan ilki onay'dır. "Authentication" olarak geçer. Portallarda bu onay için şifre gerekir. Sizin kim olduğunuz böylelikle bilinir. Web sitesi için bu şekilde bir şifreye gerek yoktur. Siteyi inceleyen için sizin kim olduğunuz önemli değildir. Ancak bazı sitelerde güvenlik ve izleme için şifre gerekebilir. Ancak bu onay anlamında bir şifre olarak algılanmamalıdır.

İkinci faktör kişilik kazandırmadır. "Personalization" olarak geçer. Portalların odaklandığı konu üzerine yoğunlaşmış bir kişilik yapısına sahip

olduğunu ifade eder. Dolayısı ile bir portale giriş yapan kişinin başka siteleri ziyaretine gerek kalmayacak denli yoğun bir yapı ile karşılaşması söz konusudur. Web sitesinde ise bilgiye ait yazılı içerik çok geniştir. Kullanıcının o siteyi birçok kez ziyaret etmesini gerekli kılar.

Üçüncü faktör kişiselleştirmedir. “Customization” olarak geçer. Kullanıcı portallarda “benim sayfam” duygusu ile kendi özel içeriğini organize eder. İsteddiği şekilde sunar. Web sitesinde ise içerik kullanıcının istediği an da kişiselleştirilemez. Kullanıcı içerik içinde istediği tüm araştırmayı yapabilir. Ancak bunu değiştirmek şansına sahip değildir. Burada önceden yerleştirilmiş içeriğe herkes ulaşabilir.

Dördüncü faktör bütünletmedir. “Integration” olarak geçer. Portallerde yer verilen gerekli bilgiler birçok kaynaktan elde edilebilir. Ancak şifre ile girildiği için sadece kullanıcı bu bilgilere ulaşabilir. Web sitesinde ise içerik genellikle sadece bir kaynaktır. Linkler aracılığı ile başka kaynaklara da ulaşılabilir. Ancak site yöneticisi ne kaydettiyse kullanıcı onu görür.

Beşinci ve son faktör içerik yöntemidir. “Content management” olarak geçer. Burada portal içerik, yetki sistemi ile çalışır. Sisteme girişi kontrol eder. Portalde sadece yetkili kişilerin kullanımı söz konusudur. Web sitesinde ise içerik web master veya web tim tarafından siteye yüklenir [6].

1.5. Portal Türleri Nelerdir?

Portal yapılarında önemli olan bir nokta ise hedef kitle kavramıdır. Hedef kitle iyi belirlenmeli ve oluşturulacak portal bu hedef kitlenin ulaşmak istediği bilgi ile donatılmalıdır. Bunlar bir kişisel site olabileceği gibi bir şirket sitesi, eğitim sitesi, sağlık sitesi, sivil toplum sitesi, devlet sitesi vs olabilirler. Bu yüzden portalları, birkaç açıdan gruplara ayırarak incelemek doğru olacaktır [7].

- 1) Hedef kitleye göre
 - a. Dikey Portallar
 - b. Yatay Portallar

- 2) Ağ yapısına veya açıklığa göre
 - Dışa-kapalı veya özel Portallar
 - Dışa-açık veya genel Portallar
 - Karma Portallar

- 3) Sektörlere göre
 - Devlet/Hükümet portalları
 - Şirket portalları
 - Sivil Toplum portalları
 - Kişisel Portallar

- 4) Konulara göre
 - Eğitim
 - Kültür-sanat
 - Sağlık
 - Turizm
 - Eğlence
 - Endüstri
 - Bankacılık
 - Yatırım ve Finans
 - Haber ve Magazin
 - Yazılım-Donanım
 - Taşımacılık
 - Ticaret
 - Karma (Genel) Portallar

- 5) Amaca göre
 - Tanıtım/Bilgilendirme portalları

- Yönlendirme/puanlama portalları
- İçerik/Bilgi Tabanı portalları
- Eğitim-Öğretim portalları
- Hizmet/Uygulama portalları
- İş/Ticaret portalları
- B2B portalları
- B2C portalları
- B2E portalları
- P2P portalları
- Karma Portallar

Portaller genelde geniş bir kullanıcı kesimine hitap ederler ve hedeflenen kitlenin bilgi ihtiyacına cevap verecek şekilde tasarlanırlar. Web Portal genellikle Dikey portaller (vertical portal / vortal) ve Yatay Portallar (horizontal portal) olmak üzere iki ana kategoride incelenmektedir.

Dikey Portallar, belli bir sektöre yönelik veya özel amaçlı olan portallerdir. Örneğin; Üniversiteler, Mobilyacılar, Müzik gibi.

Yatay Portallar ise sektörlere yönelik hizmet gören daha doğrusu internet dünyasındaki tüm konuları kapsayan ve yine internet toplumunun geneline hizmet veren çok amaçlı portallerdir. Beşinci faktör içerik yöntemi “Content management” olarak geçer. Kişilerin farklı konulardaki bilgi ihtiyaçlarını tek adresten karşılamayı hedefler.

- www.yahoo.com
- www.excite.com
- www.aol.com

Kurumsal portaller veya şirket portaller, belli bir kurumun yalnız kendi çalışanlarına hizmet veren ve kurumsal bilgiye erişimi kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş portallerdir. Bu portallara Dışa-kapalı veya özel Portallar denilmektedir. Kurumsal portallar veya şirket portallar, çalışanların yanında

müşterilerine yönelik hizmetlerden yararlanmalarına izin verdikleri için Dışa-açık veya genel Portallar denilmektedir.

Dışa-kapalı veya özel portallar ve Dışa-açık veya genel portallar bir arada sunulan Kurumsal portallara Karma portallar olarak adlandırılır.

Kullanıcıya odaklı olarak Devlet / Hükümet portalleri, Şirket portalleri, Sivil Toplum portalleri, Kişisel portaller, ayrı ayrı tasarlanmış web portaller ve bilgisayar sistemlerinden vatandaşların ihtiyaçlarına odaklanmış tek bir siteye geçişi gerektirir. Bunu gerçekleştirmek ise, devletin sadece aynı hukuki statüye sahip organları arasında değil, aynı zamanda devletin değişik katmanları (merkezi-mahalli) arasında ve bunlarla da özel sektör arasında işbirliği yapılmasını gerektirir [8].

Kullanıcılara göre odaklanmış portaller, konulara göre ve amaçlarına göre hazırlanmış portaller, kullanıcıları bilgilendirmek amacıyla tasarlanmıştır.

1.6. Kullanıcıların Web Portallardan Beklentileri Nelerdir?

Değişik özelliklerde Web portaller bulunmaktadır. Portallerin özellikleri, portal türlerine ve kullanıcı kitlesine göre değişkenlik gösterebileceği gibi, işletmeci açısından ve ya kullanıcı açısından da farklılıklar gösterebilir.

Bir web portalında bulunması gereken özellikler ise şunlardır.

- Zenginlik
- Erişilebilirlik
- Etkileşim
- Süreklilik
- Güncellik
- Güvenilirlik
- Dizin yapısı ve Arama
- Kişiselleştirme
- Uygulama olanakları
- Toplumsallık
- Alışmış olma

- Yüksek kalite
- Hız
- Kolay kullanım
- Sonuçlardan tatmin olma

Bir portal mümkün olduğunca aranan bilgi ve/veya kaynaklara ait özetler ve erişim bilgilerini bulmayı sağlayabilecek bir birikime sahip olabilmelidir. Yani, içerik zenginliği portalin en temel özelliklerinden biri olmalıdır. Aynı şeyi hizmetler için de söylemek mümkündür. İnternet portallerinin coğrafik veya demografik olarak çok farklı katmanlardan kullanıcıların uğradığı bir yer olduğu unutulmamalıdır.

Bir portal hazırlanırken en çok dikkat edilmesi gereken özelliklerden biri de farklı platformlardan (Windows, Mac, Linux gibi) ve farklı uygulamalarla (Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox, Netscape vb) erişim sağlanabilmeye olanak tanınmasıdır. Bu nedenle portalların mümkün olduğunca farklı sistemler, uygulamalar ve protokollere açık olması çok önemlidir. Kullanılacak olan sistemler, kodlamalarda mümkün olduğunca yaygın ve standart teknolojiler ve yöntemlerin kullanılması tavsiye edilmektedir.

Web portala her zaman erişmek ve hizmetlerden yararlanmak mümkün olabilmelidir. Kullanıcılara gerekli hizmet sağlanamazsa, hizmetlerde bir aksaklık ve bir kesinti olursa portalın geleceği sağlıklı olmayacaktır.

Web portalda sunulan içerik güncel ve hareketli olmalıdır. Bu özellikle güncel verilerin anında kullanıcıya aktarılması açısından çok büyük önem taşımaktadır. Örneğin, güncel haberler, hava, son dakika gelişmeler, borsa bilgileri, yol gibi konularda çok önemlidir. Web portalda içeriğin ve veri tabanının sürekli güncelleşmesi ve portalın zenginleştirilmesi gerekmektedir. Kullanıcı portal üzerinde bir hareket görebilmelidir.

Portal, sunulan hizmetlerin tümüne tek bir açılış (log-in) işlemiyle erişim olanağı sunmalıdır. Kullanıcılar portaldan yararlanabilmelidirler ve üye girişiyle kendi sayfalarını oluşturabilirler. Sunulacak hizmetler kolay kullanılabilir, kolay

izlenebilir sıkıcı olmayan ve estetik ara yüz tasarımların bulunması bu bakımdan çok önemlidir. Belli aralıklarda bu tasarımlar ve ara yüzler yenilenmelidir. Fakat yenilenen ara yüzler kullanıcıların alışkanlıklarını büyük ölçüde yok eden tasarımlar içermemesine, yenilik değişimlerinin yavaşça ve sindirilerek yapılmasına çalışılmalıdır.

Web portallerde en önemli özelliklerden biri kullanıcıların en çok dikkat ettikleri özellik olarak portalın güvenliğidir. Kullanıcı portal üzerinde yaptığı işlemlerin gizli kalmasını ister. Örneğin alışveriş portalı düşünecek olursak, portal üzerinde kullanıcının yapacağı kredi kartıyla alışverişlerde kredi kartı bilgilerinin gizli tutulmasını ister. Bunun için güvenli bir portal için güvenli sistemlerin, örneğin SSL,PKI gibi sistemlerin kullanılması gerekmektedir.

Web portal üzerinde bilgilerin aranması veya sorgulanması kullanıcının anlayabileceği şekilde basit ve gerektiğinde ileri düzeyde olmalıdır. Aranılan Bilgilerin düzgün, anlaşılır bir şekilde listelenmesi gerekmektedir. Aramaların sınıflandırılarak yapılması kullanıcı için hem kolay hem de hızlı bir şekilde istediği bilgiye ulaşmasının sağlamaktadır.

Portal üzerinde sohbet kanalları, forumlar oluşturulması için bunlara ait servislerin çalıştırılması gerekmektedir. Bu servisler kullanıcıların arasında haberleşmesini sağladığı gibi bu servislerden yararlanmayan kullanıcıları da kazandırmaktır. Bu durum portal üzerinde bir canlılık ve hareket getirmektedir. Ayrıca e-posta ve sohbet kanallarındaki kullanılan sistemlerde kullanıcıya kendine göre ara yüz yapabilme yetkisi sunulmalıdır. Portalda kullanıcıya gelen e-postalar, mesajlar tutulması için kullanıcıya belli boyutta alan açılmalıdır.

Kullanıcının beklentilerinden biri de portalların hızlı olmasıdır. Bilgilere hızlı bir şekilde erişmek, her bilgiye kolay ulaşmak ve istediği bilgileri bulup bilgilerden verim almak kullanıcının temel beklentileridir.

1.7. İyi Bir Portal Nasıl Olmalıdır?

Bilgi, uygulama ve iş süreçlerine, müşteri, çalışan ve iş ortaklarının basitleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş ortak bir ara yüzden erişimini sağlayan kurumsal bir altyapı olarak özetlenebilir. Portalların temel amacı, İnternet üzerinde dağınık ve düzensiz bir biçimde yayınlanan bilgi yumaklarına, bütünlüklü bir yapıda, hızlı ve kolayca ulaşılmasını sağlamaktır.

İnternet portalları genelde geniş ve yaygın kullanıcı kesimlerine hitap eder ve portal kurucusu ile adreslenen hedef kitlenin bilgi ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanır. Teoride, bir kurumsal portal ağ üzerindeki tüm anlamlı bilgilere ulaşma olanağı sağlar. Pratikte ise kurumun tipi ve büyüklüğü, hangi portal kategorilerinin uygun olduğunu ve ayrıca en üst düzeyde verimlilik alınabilmesi için onların nerelerde kullanılması gerektiğini belirlemektedir [9].

Web portalın, portal tipine, hedef kitleye, amaçlara, teknolojik altyapıya ve dahası kişilere göre oldukça farklılıklar göstermektedir. Portallar genel olarak dikey ve yatay olarak tasarlanmaktadır. İyi bir portalın kendi faaliyet alanları içinde değerlendirmek ve karşılaştırmak gerekmektedir. Portalda fazla bilgi içeren portallar en iyi portallar olarak sayılsa da, önemli olan kullanıcının hangi portallarda ne gibi bilgiye sahip olmak istediğidir. Kullanıcı açısından tercih edilen en iyi portal kullanıcının beklentilerini büyük ölçüde sağlayan portallardır. Kullanıcının beklentileri yukarıda bahsedilen kriterler üzerindedir.

1.8. Web Portalın Oluşturulması

Web portalın oluşturulması için ilk önce desteklenebilir nitelikte olup olmadığına karar verilmelidir. Karar verildikten sonra Web portalın oluşturulması aşamasında; tüm kurumdaki bilginin ortak kullanımı, birlikte çalışan firmalar ve müşteriler ile olan ilişkisinin geliştirilmesi, işlevselliğin artırılması, müşteri ilişkilerinin kurulması, bilgilerin güncel tutulması büyük önem taşımaktadır.

Web portalın oluşturulması aşamasında; ilk önce teknik altyapı ve portal nesnelerin bileşenleri (modülleri) hakkında bilgiler toplanmalıdır. Burada hassas olan nokta Web portal uygulamasının başarıya ulaşmasında anahtar nitelikte olan

bölümlerin belirlenmesidir. Belirlenen veriler eşliğinde sistemin altyapısının sunduğu olanaklarla karşılaştırılarak sistem oluşturulmaya başlanmalıdır. Sistem oluşturulurken yayına açılmadan önce portalın uzman denetimden geçmesi ve incelenebilmesi için test edilebilir olması gerekmektedir.

Portal'ın analiz safhasında proje özel bir grup veya bölümün üzerine yoğunlaştırılır. Her ne kadar portal bütün bölümler için gerekli ise de bazı bölümler portal'a girmede çok daha istekli olacaklardır. Kurumsal portalın uygulamasında belirlenmiş bölümler üzerinde yola çıkarak portal geliştirilme kolaylığı sağlanmaktadır. Sonuç olarak portal geliştiricileri bölümlerde kritik kişilerle çok iyi ilişkiler geliştirmek zorundadır.

Teknik anlamda sistem gereksinimlerinin karşılanması dışında en önemli aşama olarak portal içeriğinin yönetilmesi de önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Portal ile ilgili verilerin aktarılmasında konu uzmanlarının içerik sağlamaları portalın yürütülebilirliğini artıracaktır. Örneğin; ülke tanıtım portalında güncel haberler, ülkedeki yönetimin değişimi, siyasi yapı, sosyal ve kültürel yapı, ekonomik yapı, turizm gibi güncel bilgilerin girilmemesi durumunda portalın ileriki yıllarda bir anlamı kalmayabilir.

Değişik özelliklerde web portaller bulunmaktadır. Portallerin özellikleri, portal türlerine ve kullanıcı kitlesine göre değişkenlik gösterebileceği gibi, işletmeci açısından veya kullanıcı açısından da farklılıklar gösterebilir.

1.8.1. Web Portalın Kapasitelerinin Belirlenmesi

Kurumsal portallar, yapacakları işlere ve hedef kullanıcılara bağlı olarak büyük farklılıklar gösterirler. Örneğin, basit bir portal kurumda belirli bir çalışma grubuna hizmet ederken, doğal olarak ufak bir insan topluluğunun isteklerini yerine getirecek bir yapıya sahiptir. Bazı portallar ise yüz binlerce kullanıcıya, iş ortaklarına ve uluslar arası iş birliği kapsamında çeşitli müşterileri içerir. Kurumsal portalın maliyet yönünden etkinliğine ek olarak, portal geliştirme timi çeşitli portal kapasitelerini değerlendirmeye alır. Bu kapasiteler; yerine getirilecek uygulamalar, içerik, e-ticaret vb. işler için proje yöneticisi tarafından planlanır.

1.8.2. Hedef Kitleyi Belirlemek

Kurumsal portal yapısının tasarlanmasında, BT uzmanları ve yazılım mühendisleri, uygun yazılımların kurulması ve istenilen bilgi kaynaklarının bağlanması gibi işlerde, katkıda bulunurlar. Kurumsal genişlikte portalların kurulması oldukça güçtür. Zira, çok çeşitli bilgi istekleri ve farklı bilgi düzeyi olan topluluklar ve iş alanları ile uğraşı gerekmektedir. Pek çok kuruluş çok açık bir şekilde tanımlanmış iş grupları için portal geliştirilmesini seçerler, bu bağımsız portallar ileride ana kurumsal portal içinde kombine edilebilirler.

1.8.3. Hedef Kitle ve Bilgi Kaynaklarının Değerlendirilmesi

Portal geliştirme timi, hedef kitleye kurulacak olan kurumsal portalın verimli bir araç olacağını kabul ettirecek şekilde bir proje sunmalıdır. Bunu başarabilmek için, karşılıklı görüşmelerden sonra bu hedef kitleye bir anket uygulayarak kritik bilgi kaynaklarını elde etmelidir. Başka bir deyişle, proje timi işin başından sonuna kadar projeyi kullanacak kişilerle ilişkisini sonuna kadar sürdürmelidir. Zira bu görüşmeler ve yapılan anketler sonucunda proje timi hangi içeriklerin hangi gruplar için önemli olduğunu, kullanıcıların bilgi kaynaklarını nasıl kullandığını, kendi işlerini nasıl algıladıklarını açık bir şekilde anlamaları gerekmektedir.

1.8.4. Bilgi Kaynaklarının Belirlenmesi

İçerik yöneticisi, portaldan hangi içeriklere ulaşılabileceğinin saptanmasından sorumludur. İçerik yöneticileri yapılan anket sonuçlarını kullanarak tüm bilgiler içinde özel bilgi kaynaklarını belirlemelidir. Veri kaynaklarındaki büyük değişimler nedeni ile, içerik yöneticileri, her kaynaktaki bilgilerin hangi sıklıkta güncelleştirilmesi gerektiğini belirlemek zorundadır. Eğer, e-ticaret uygulamaları program içine girecekse, içerikte; yeni servisler, rekabetçi Web sitesi görüntüleri, rekabetçi ürün analizleri ve rekabetçi strateji direktiflerinin de bulundurulması gerekmektedir.

1.8.5. Bilgi Kaynaklarının Toplanması

Her ne kadar, geliştirme timi aksi için tüm çabayı harcasa da, kurumsal portallar, son kullanıcılar tarafından istenilen bütün bilgilerin tümleşmesini olanaklı kılan tek mükemmel bir arayüzünü garanti edemez. Daha önce BI, Bilgi yönetimi, ERP sistemlerini toplamak ve analiz etmek üzere tasarlanmış projeleri başlatmış iseler, tüm bilgilerin toplanması işleri daha kolay olur ve sadece var olan uygulamaların güncelleştirilmesine gereksinim duyulur.

1.8.6. Portal Sınıflandırılması

Kurumsal portalın en önemli bölümlerinden biri kullanıcı gereksinimlerini hassas bir şekilde yansıtan bilgi kategorilerini belirlemektir. İçerik yöneticisi, bu işlemleri gözetmek zorundadır. Onlar farklı bilgilere ulaşımı organize etmek için kategorileri tarif etmekle ve bu kategorilere hangi içeriklerin dahil edileceklerini belirlemek zorundadır. Yeni ek kategoriler oluşturmada, portal bilgilerin yapısını genişletme işlemlerinin organizasyonu için bu konuda özelleşmiş içerik yöneticilerine gereksinim vardır. Bazı durumlarda içerik yöneticileri, içerik bakım sorumluluğunu beşirli bir düzeyde özel denetçilere devredebilirler. İçerik yöneticileri aynı zamanda metin ve çok geniş çaptaki veriler üzerine içeriklere ulaşmada bir takım kurallar koymaya da yetkilidir. Bu kurallar, yazılım şirketlerince otomatik olarak içerik güncelleme işleri için çok önemlidir.

1.8.7. Projenin Güncelleştirilmesi ve Bakımı

Uygulama öncesi aktivite öncesi planlama, geliştirme başlamadan dikkate alınmalıdır. Kişiler, kurumsal portallerin güncelleştirilmesi ve geliştirilmesini daha önceden sezinlemeli ve bu etkinlikleri çeşitli yerlerde ve platformlarda desteklemelidirler. Küresel işten-işe (B2B) e-ticaret uygulaması yönetime ve devamlı desteğe gereksinim duyar.

Her hangi bir portal çözümü, teknoloji değişikliklerine, eskimiş içeriklere, kurumsal strateji değişiklikleri gibi etkinliklere hemen yanıt veremez, bu

nedenledir ki, çok güvenilir değildir. Ancak bu koşullarda çözüm içinde dikkate alınırsa kurum için çok büyük bir rekabet avantajı sağlar. Bu nedenle portal proje tim'i mümkün olduğunca sık bir şekilde veri tabanı içeriklerini güncelleştirecek işlemleri yerine getirecek düzeni kurmalıdır.

Özel olarak, proje tim'i kurum içinde kimin içeriklerin bakımını yapacağını belirlemelidir. Genellikle kurum içi personel portal içeriğini günlük bazda derlemek ve düzenlemek gibi işlere pek istekli değildir. Web içerik bakım tim'i bu işi üzerine alabilir veya bu işler sözleşme ile üçüncü kurumlara verilebilir. Kurumsal portal yapısının teknolojik olarak bakımı, kurum içinde var olan BT teknik personeli tarafından sağlanabileceği gibi, bu işlerde anlaşma ile kurum dışı üçüncü kişilere verilebilir.

Kurumsal portalde potansiyel değişiklikler, kurumsal portal geliştirme adımları içinde belirlenmelidir. Gerçi gelişmeleri her zaman önceden tahmin etmek kolay değildir. Bu nedenle stratejide beklenmedik değişikliklerde anında çalışma tim'i tarafından yerine getirilmelidir.

Bugün pek çok yazılım şirketi kurumsal portal yazılımı geliştirme çabası içindedir. Ancak pek çok bilgi yönetim yazılım sistemleri genelde bir arayüz sağlamadan öteye geçememektedir. Bu tarz çözümler kendilerince önerilen portallerdeki geniş ve dinamik tümleşme kapasitesini sağlamaya uygun değildir. Bu nedenle portal yazılımını seçilmeden önce kuruluş var olan ve kurulması düşünülen bilgi kaynaklarının planlanması ve analizini tamamlamak zorundadır. Böylece istenilenlerle sağlanacak olanların kolaylıkla karşılaştırılması olası olacak ve uygun bir yazılım seçilecektir.

Portalın kurulumu için öncelikle seçmiş olduğunuz portal ortam türü önem taşımaktadır. Örneğin, ASP (programlama dili) ile hazırlanması düşünülen bir ortam için Microsoft Internet Information Server (web sayfası sunucusu) gibi bir yapı gerekecektir. Gerekli veritabanı olarak ise portalın yoğunluğuna göre Microsoft Office Access ya da Microsoft SQL Server (veritabanı sunucusu) seçilebilir. PHP (programlama dili) tabanlı bir uygulama için ise, Linux Server hem uyum hem hız açısından PHP ile daha bütünleşmiş bir yapıda olduğundan

uygun bir seçenektir. Veritabanı olarak ise kullanıcı yoğunluğuna göre MySQL (veritabanı yazılımı) ya da Linux Server uyumlu bir SQL Server seçilebilir. Gerekli sunucu uygun veritabanı uygulaması seçimi yapılarak sunucu gereksinimleri karşılanır.

Portal kullanıcılarına kendi mail adreslerini almalarını sağlayacak ise bu hizmeti yapabilmek için gerekli olan alt yapı baştan belirlenmeli, buna göre posta sunucusu oluşturulmalıdır. Sistemde video, ses gibi yüksek veri kapasiteli belgeler ve dokümanlar yayınlanacaksa buna göre daha fazla bellek ve hızlı işlem kapasiteli, erişim bant genişliği daha yüksek bir sunucu seçilmelidir.

1.8.8. Web Ortamı Belirlenmesi

Günümüzde portal farklı programlama dilleri ile gerçekleştirilerek oluşturulmaktadır. Burada önemli olan sistemin hangi programlama dili ile hazırlandığı değil hedef kitle için kullanılması öngörülen yapıları taşıyıp taşıyamayacağıdır. Bunun için sistem oluşumunda gereksinimler iyi belirlenmelidir. Aksi takdirde belli bir zaman sonra sitsem değişikliğine gidilmek istenmesi zaman kaybı ve özellikle veri kayıplarına neden olabilir. PHP tabanlı bir sunucu üzerinde yine PHP ile oluşturulmuş portal inşa etmek gerekecektir. Böylece sunucu – kaynak dosya uyumu sağlanmış olacaktır. Aksi takdirde seçilen web ortamı ile sunucu uyumsuzluğu ortaya çıkmış olur. Bu tür bir sorunun yaşanmaması için seçilecek portal yapısının belirlenmesi gerekecektir.

1.9. Portalların Amaçları Nelerdir?

Portaller türlerine göre farklı amaçlar veya hedefler içermektedirler. Şirket portalları, şirketlerin mal ve hizmetlerini internet üzerinde geniş bir kitleye yer ve zamana bağımlı olmaksızın tanıtmak, pazarlamak, tüketici (müşteri) iletişim kanalı olarak kullanmak, satış yapmak, destek hizmetleri vermek amacındadırlar.

Devlet kurumlarınca işletilen portallar, ilgili devlet organının yapısı, politikaları, programları, projeleri gibi faaliyetlerini vatandaşlara tanıtmak, vatandaşları bilgilendirmek, onlarla iletişim kurmak ve bazı hizmetleri hızlı, kolay, etkin, güncel ve az maliyetle yerine getirmek amacındadırlar.

Sivil toplum örgütlerine ait portalların amacı, geniş bir kitleye veya ilgili kitleye örgüt amaç ve faaliyetlerini tanıtmak, yenilikler, gelişmeler, toplantılar, kampanyalar vb konularda güncel ve yararlı bilgileri ve servisleri sunabilmektir.

Yatay portalların ve genel amaçla dizin hizmetlerini ön plana çıkaran portalların amacı günümüzün reklam ve tanıtım noktaları olarak faaliyet sürdürmek ve gelir sağlamaktır. Ancak, son zamanlarda güncel ve ileri düzeyde yatırım-finans hizmetlerinin ücret karşılığı sunulmasına da başlanmıştır. Eskiden bir telefon rehberinin sarı sayfalarından bakılan ve bulunan firma bilgilerine artık canlı, çekici ve ilginç hizmet noktaları olarak portallardan ulaşılmaktadır. Böylece, ücretsiz hizmet vererek sağlamış oldukları geniş bir kitleye reklam ve yönlendirme yoluyla sağlamış oldukları avantajı reklam almak suretiyle önemli sayılabilecek bir gelire dönüştürebilmektedirler. Gelecek 5 yıl içinde, Yahoo veya AOL gibi yatay Portallar yanında sektörel olarak uzmanlaşmış dikey Portallar de reklam pazarında kendi paylarına düşeni kazanacaklardır.

2. Ülke Tanıtımı Amacı ve Uygulamaları

2.1. Kosova ve Genel Ülke Tanıtımı

Tanıtma bir kişi topluluk veya kurum tarafından, uygun yöntem teknik ve haberleşme araçlarından yararlanılarak; hedef gurupları bir durum veya olay konusunda aydınlatmak veya bir tutum ve davranış sahibi kılmak amacına yönelik bir faaliyettir.

Tanıtma, amacına ve uygulanış biçimine göre çoğu kez enformasyon, reklam ya da halkla ilişkiler ile eş anlamlı algılanmakta ise de, aslında bütün bu kavramları bir birleriyle bütünleşmiş bir biçimde kapsamaktadır. Çağdaş anlamda tanıtımda en büyük destek ise, halkla ilişki yöntem ve teknikleri ile sağlanmaktadır. Bir ülkenin tanıtılması; o ülke ve millet hakkında olumlu bir görüntü yaratılması için ve dış sorularıyla ilgili görüş düşünüş ve hedeflerin çeşitli yollardan duyurulmasıdır [10].

Genel ülke tanıtım bağlamında görüntüsü, ağırlıklı olarak aşağıda sıralanan faktörlerin bileşkesi şeklinde oluşur:

- Ekonomik yapı,
- Siyasi yapı
- Sosyal ve Kültürel Yapı
- Teknoloji, firmalar ve ürünleri,
- Tarihi bağlar,
- Yönetim biçimi,
- Turistik yapı,

2.1.1. Ekonomik Yapı

Ekonomi politikaları (amaçlar ve araçlar) belirlenirken ve uygulanırken, ilgili ülkenin yapısal özelliklerini kesinlikle hesaba katmak gerekir. Bir ülkenin, diğer ülkelerin ekonomik kurum ve kuruluşlarını kendi üretimi, ticareti, yatırım olanakları, teknolojisini, yabancı sermaye akışı ve bu alanlarda sahip olduğu potansiyeli açısından aydınlatması, bilgilendirmesi, olumlu kamuoyu oluşturması, elverişli ekonomik ortamın sağlanması amacıyla yürüttüğü tanıtma faaliyetlerini içermektedir.

Uluslararası karşılıklı bağımlılık esasının geçerli olduğu günümüzde, ekonomik tanıtma uluslararası ekonomik ilişkilerde, daha fazla yarar amaçlar. Ülke kaynaklarının en verimli şekilde değerlendirilmesi, toplumsal kalkınmanın sağlanması, refah düzeyinin yükseltilmesi büyük ölçüde ekonomik ilişkilerin sağlıklı kurulmasına bağlıdır. Uzun vadeli bir planlama ve stratejik yaklaşım gerektiren söz konusu ilişkiler sürekli bir tanıtım faaliyeti ile, pazarlama etkinliklerinin verimliliğini artırıcı önemli bir alt yapı da oluşturmaktadır [11].

Halen hiçbir sanayi faaliyetinin bulunmadığı Kosova'da temel faaliyet alanlarını tarım ve Kosova'daki uluslararası varlığa hitap eden hizmetler sektörü oluşturmaktadır. Kosova'nın ekonomisi temel olarak tarıma dayanmaktadır. Başlıca tarımsal ürünleri; tahıl (buğday, arpa, mısır), çeşitli sebzeler, kendir, elma ve üzumdür. Ormanlık yapılan bölgelerde sığır, koyun, domuz gibi canlı hayvanlar da yetiştirilmektedir. Kosova yer altı kaynakları (kurşun, sülfürlü demir, altın, nikel, linyit, vb) bakımından zengin bir ülkedir. Özellikle, Trepça ve

Nova Brdo'da kurşun, bakır, çinko, gümüş, altın ve krom çıkarılmaktadır. Ülkedeki işsizlik oranının %60'lar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Para Birimi: Avro (1 Ocak 2002'den itibaren)

2.1.2. Siyasi Yapı

Ülkelerin uluslar arası hedeflerinin ve dış politikadaki amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için yapılan faaliyetlerinin bütününe kapsamakta ve daha çok dış politika konularında yoğunlaşmaktadır [11].

Kosova, Cumhuriyet rejimine sahip bir ülkedir. Başbakan hükümetin başı Cumhurbaşkanı ise devletin başı olarak tasvir edilmiştir ve çok partili bir siyasi sisteme sahiptir.

2.1.3. Sosyal ve Kültürel Yapı

Kosova Cumhuriyeti laik bir devlettir ve dini inançlar konusunda tarafsızdır. Kosova Cumhuriyeti kültürel ve dini mirasına sahip çıkmaktadır.

Bir ülkenin toplumsal yapısını, dil, din, hukuk, gelenek, edebiyat, sanat, birikim, felsefe, tarih, arkeoloji ve benzeri alanlardaki özellikleri ile kültürel zenginliklerinin diğer toplumlara tanıtılmasını ve toplumlararası ilişkilerin geliştirilmesi için ortam hazırlanmasını amaçlamaktadır [11].

Kosova Cumhuriyeti'nin resmî dilleri **Arnavutça** ve **Sırpçadır**. Bunun yanında, Kosova Anayasası'nda **Türkçe**, **Boşnakça** ve **Romca** da belediyeler statüsünde resmî dil hüviyeti elde edebilir. Bu ek diller içinde Türkçenin birçok belediyede resmiyeti söz konusudur. Resmî diller dışında Gora bölgesinde Goralılar tarafından kullanılan dil, "Boşnakça ile Makedonca arasında" şeklinde tarif edilmektedir.

2.1.4. Turistik Yapı

Bir ülkenin doğal, kültürel ve tarihi varlıklarına uluslararası turizm pazarında rekabet gücünü artırarak talep yaratmak veya mevcut talebi geliştirmek amacıyla yürüttüğü faaliyetleri kapsamaktadır [11].

Kosova'nın dağlık güney kesimleri kış turizmi için büyük bir potansiyele sahiptir. Kosova'nın dağlık olması kış turizmi yatırımcıları için büyük bir potansiyele sahiptir. Genel ülke tanıtımı ile uluslararası turizmin ilişkisi ve karşılıklı etkileşimleri bilinmektedir. Pazar ülkelerdeki görüntü, turizm talebini olumlu/olumsuz etkileme gücüne karşın, ülkemizde tatil yapan insanların oluşturacağı gerçekçi görüntü, ülkesine dönüşünde çevresinde aktararak, o ülkedeki görüntü oluşumunu etkileyeceği de bilinmektedir. Genel tanıtma çabaları ile olan yakın ilişkisine rağmen, Turizm Özel İhtisas Komisyonu'nun konu ile ilgili çalışmaları nedeni ile, "turizm pazarlaması" konusuna, bu raporumuzda daha fazla ayrıntıda yer verilmemiştir. Ancak, bu konuda da genel ülke imajı ile turizm tanıtmasının turizm ürünlerinin pazarlanmasındaki başarıyı etkileme gücü vurgulanmalıdır.

2.2. Katkılar

Küreselleşmenin yaşandığı günümüzde turizm, dünya uluslarının önemli hedefi ve bundan elde edilen gelirler de ulusal kalkınmanın etkili kaynaklarından. Bilindiği gibi, turizmin bir ülkede istenilen düzeyde olabilmesi, o ülkede iç huzurun sağlanması ve bu ülkeye gelen turistlere rahat ve huzurlu bir ortamın oluşturulması ile mümkün olur. Bu ortam sağlandıktan sonra, geriye, ülkenin iyi şekilde tanıtımı kalır. Bu tanıtımı yapacak olan da, o ülkenin tabii zenginliklerini, tarihi zenginlikleri, eğitim, sporu, sanatı, müziği, halkoyunları gibi ülkenin diğer özellikleriyle tüm Dünya'ya internet üzerinden tanıtmasıdır.

2.3. Analiz Aşamaları

Süreç adımlarından ilki projenin başlangıç aşaması olan ve projeye dair ihtiyaçların, sonuçta sunulacak ürünün ve bu ikisi arasındaki gelişme sürecinin incelendiği bir aşamadır. Bu aşamanın sonunda oluşan veriler bütün projeyi şekillendirmekle beraber projenin başından sonuna kabataslak zaman ve iş faktörlerinin yanı sıra maliyet, ihtiyaç duyulan iş gücü gibi kaynak özellikleri hakkında da sonuçlara varılan aşamadır.

Analiz aşamasını, yazılımın model ve mantıksal yapısının yaratıldığı bölüm olarak da nitelendirebilir. Bu yüzden analiz evresi, projenin sağlıklı ve amaca yönelik olması açısından tüm süreç içerisinde en çok dikkat edilmesi gereken bölümdür.

Başarılı bir portal geliştirme projesinin ilk adımları, projenin; kavramsal (amaçlar ve strateji), yaratıcılık (vizyon ve algılama), teknik (ihtiyaç ve kısıtlamalar) ve hedef izleyici kitlesi (analiz; talep ve beklentileri) açılarından tanımlanması olarak sıralanabilmektedir [12].

Etkin bir Portal; hedef kullanıcıların belirlenmesi, potansiyel müşterilerle iletişim kurulabilmesi, ürün/hizmet enformasyonun tam zamanlı sunulabilmesi, pazar araştırmasına olanak sağlaması ve İnternet ortamında tutundurma faaliyetleriyle birlikte daha fazla ürün ve hizmet satılmasına da yardımcı olacaktır [12].

2.4. Partial Üretiminde Proje Yönetim Aşamaları

Portal üretim yönetiminin, proje planlama teknikleri çerçevesinde temelde yedi aşamaya dayandırılması mümkündür.

Bu aşamalar:

- Projenin Başlangıç Aşaması
- Projenin Tanımlanması
- Projenin Yapısı

- Tasarım Aşaması ve Prototip Portal Üretimi
- Portalın Üretim ve Test Aşaması
- Portalın Sunumu
- Değerlendirme ve Sürdürülebilirliktir.

2.4.1. Projenin Başlangıç Aşaması

Proje keşif süreci olarak da adlandırılan bu aşama, zaman, emek, bütçe ve web portala ait temel iş stratejisinin planlanması ile sitenin nihai kullanıcılar için taşıyacağı değerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Proje takımının uzmanlaşması açısından da önem taşıyan bu süreç, zaman ve bütçeye bağlı olarak diğer aktivitelerle paralel gerçekleştirilmektedir. Proje başlatılmadan önce gerçekleştirilen ön çalışma ve araştırmalar, faaliyette bulunulan endüstrinin ve hedef kullanıcıların analizi ile pazar araştırmasının yapılmasıdır [13].

2.4.2. Projenin Tanımlanması

Bir web projesinin tanımlanmasındaki birincil adımlar; genel amaç ve hedeflerin tanımlanması (öncelikli hedeflerin ve amaçların belirlenmesi, müşteri anketlerinin dağıtılması), proje planının yaratılması (proje takımının oluşturulması, programın belirlenmesi, bütçe planı ve ayarlaması, teslimi planlanan nihai site yapısına karar verilmesi, işlevsellik test planı, kalite güvenlik planı vb.), ihtiyaçların belirlenmesi (yaratıcı ve teknik özet hazırlanması), site içi düzenleme (proje sitesinin başlatılması, iç geliştirme sahasının yaratılması, hosting ve server enformasyonunun doğrulanması, üretim yönetimi.) takibinin başlatılması vb. oluşmaktadır.

2.4.3. Projenin Yapısı

Web projesinin yapılandırılması, kullanıcı ile içerik arasında bir bağlantı kurulması ve enformasyonun organize edilmesi üzerinedir. Web site mimarisinde kullanıcı merkezli tasarım düşünülerek sitenin tasarımında ilgili konvansiyon ve protokollere en uygun çözümler üretilmelidir. Site haritasının yaratılması

sürecinde; site adı ve adresi, URL tanımlaması, kullanıcı kayıt ve giriş şifrelerinin test edilmesi, ana ve alt sayfaların diğer web siteleri ile bağlantıları ve ileri geri yönlendirme sağlayan linklerin tanımlanması önemli bir kısmı teşkil etmektedir [13].

Web projesinin yapısını teşkil eden ana elemanlar; Web Portal kapsamı (içeriğe ait ana hatların belirlenmesi, içerik teslim planının yapılması), web sitesi görünümü (site haritasının ve isimlendirme konvansiyonlarının oluşturulması, fonksiyonel alanların adreslendirilmesi), ekran görünümü (ekran şemalarının yaratılması, yönlendirmelerin, içerik ve işlevsellik çerçevesinin belirlenmesi), kullanıcı görünümüdür (kullanıcı senaryolarının yaratılması, kullanıcı yollarının belirlenmesi, kullanıcılarla birlikte test etme vb.). Bütün bu yapılandırma unsurları; proje müşterisi, proje ekibi ve site ilişkilerini kolaylaştıracaktır. İçerik ve enformasyonun yapısına, site, ekran ve kullanıcı perspektifleri üzerinden yaklaşılmalı, kullanıcıların talep ve beklentilerine yönelik içerik (ürün, hizmet satışı) ve/veya enformasyona kolay erişim sağlanmalıdır.

Web Projesinin Yapısı

- Web Projesinin Yapısı
- Kullanıcılarla Test Etme
- Web Portal İçeriği (Kapsamı)
- İçeriğe Ait Ana Hatların Belirlenmesi
- İçerik Teslim Planının Yapılması
- Web Portal Görünümü
- Site Haritasının Oluşturulması
- Fonksiyonel Alan Adresleri
- Ekran Görünümü
- Ekran Şemalarının Yaratılması
- Yönlendirmenin Belirlenmesi

- İçerik ve İşlevsellik Çerçevesi
- Kullanıcı Görünümü
- Kullanıcı Senaryolarının Yaratılması
- Kullanıcı Yollarının Belirlenmesi
- Kullanıcılarla Test Etme

Web sitesi etkinliğinin artırılmasında, içerik, tasarım ve yapının birebir yürütülmesi gerekmektedir.

2.4.4. Projesinin Tanımlanması

Tamamlanmış Web Portalda bir ön çalışma üzerinde kavramsal ve üretimsel bir bakış açısı ile yaratıcılığın ön plana çıkarıldığı tasarım aşaması; görsel tasarım yaklaşımı (kavramsal beyin fırtınası, önceliklerin belirlenmesi, grafik şablonlarının yaratılması, tasarım rehberinin hazırlanması, vb.), CSS,HTML prototipi yaratılması (prototip geliştirme, test etme ve doğrulama, işlevsellik testi, vb.) aşamalarından meydana gelmektedir.

Tasarım ve işlevselliğın entegrasyonu, web sitesinin içerdiği enformasyonun değerine de olumlu katkıda bulunacaktır. Siteye özel ve kolay akılda kalan bir URL adresi seçilmeli (alan adı), bu adres organizasyonla ilgili diğer yazılı belgelerde de yer almalı ve web sitesi faaliyete geçmeden önce dağıtımını sağlanmalıdır.

Tasarım Aşaması ve Prototip Web Sitesi Üretimi

- Görsel Tasarım Yaklaşımı
- Kavramsal Beyin Fırtınası
- Grafik Şablonların Yaratılması
- Tasarım Rehberinin Hazırlanması
- HTML, CSS Prototipinin Yaratılması
- HTML, CSS Prototip Geliştirme

- Test Etme ve Doğrulama
- İşlevsellik Testi

İlk tasarım taslakları ortaya çıkarıldıktan sonra konularında uzmanlaşmış proje takım üyeleri (yazılım, donanım, iletişimci, vb.) bir araya gelerek web sitesinin her yönden kalitesini en iyiye ulaşma ve mükemmeli yakalama arayışıyla beyin fırtınası yapmalıdırlar. Bu kapsamda kullanıcıların site içerisinde rahat gezinebilmeleri ve sitenin işlevselliği web site tasarımında ön plana alınmalıdır.

Portal görsel tasarımı, web portal proje ekiplerince en sevilen ve yaratıcılıklarını en üst düzeyde kullandıkları aşamadır. Sitenin albenisinin kullanıcılar için çekici hale getirilmesinde, uygun renk seçimi, resim, grafik, animasyon, metin ve reklam gibi unsurların bir arada düşünülmesi yerinde olacaktır. Bütün bu faktörlerle birlikte, site ve sayfalarının kolay açılımı, sayfalar arası geçişlerin hızlı olması, menülerin sorunsuz çalışması tasarımda göz önünde bulundurulması gereken diğer bileşenlerdir. Bu süreçteki son aşama prototip bir web portalın ortaya çıkarılışı ve işlevsellik testi ile site üzerinde kullanıcı davranışlarının izlenmesidir.

2.4.5. Web Portal Üretimi ve Test Aşaması

Web portal gerçek anlamda hayata geçirilmeden önce, üretim öncesi planlamalar (faaliyet alanı bütçe ve teknik ihtiyaçların yeniden gözden geçirilmesi, sürüm-versiyon kontrolü için yöntemlerin oluşturulması, dosya yapılarının düzenlenmesi, site bakım planı vb.), yapısal düzenlemeler (grafiklerin düzenlenmesi, HTML şablonlarının yaratılması, yazılı metinlerin adreslenmesi, sayfa düzenlemeleri, içerik ve üretimin yapılandırılması vb.) ve test yöntemleri (kalite güvenlik, performans test planı, güvenlik yönetimi ile yasa dışı saldırı, virüslerin takibi ve önlenmesi) dikkatle hazırlanmalı, belirlenen proje hedefleri, beklentiler, varsayımlar ve teslimatlar bir kez daha gözden geçirilmelidir. Ayrıca proje organizasyonu içerisinde yeni gereksinimlerin olup olmadığının araştırılması da gerekmektedir.

Web sayfası geliştirilirken kullanılan yazılımlar (PHP,HTML, XML, Java, vb.), sayfa tasarımı, görsel efektler, grafik arabirimler, sayfa üzerinde yer alması

düşünülen reklamlar, programlama dilleri, veri tabanı uygulamaları, dosya sıkıştırma teknikleri, yapısal tasarım, multimedya gibi temel konular üzerinde itina ile durulmalı ve en uygun çözümler üretilmelidir.

Web Sitesinin Üretimi ve Test Edilmesi

- Web Sitesi Üretimi Öncesi Planlama
- Faaliyet Alanı ve Bütçenin Yeniden Değerlendirilmesi
- Teknik İhtiyaçların Belirlenmesi
- Versiyon Kontrol Yöntemleri
- Dosya Yapılarının Düzenlenmesi
- Site Bakım Planının Hazırlanması
- Web Sitesinin Yapılandırılması
- Grafiklerin Düzenlenmesi
- HTML Şablonlarının Oluşturulması
- Yazılı Metinlerin Adreslendirilmesi
- Sayfa Düzenlemeleri
- İçerik ve Üretimin Sonlandırılması
- Test Etme
- Kalite Güvenlik Test Planı
- Kalite Güvenlik Test Yönetimi
- Güvenlik Yönetimi (virüs takibi ve önlenmesi)

2.4.6. Web Portalın Sunumu

Web portalın hayata geçirilmesi ile ilgili olan bu aşamada göz önünde bulundurulması gerekenler Web portal isminin duyurulması, bu amaçla kaynak ve

bağlantıların sağlanması, gerek İnternet üzerinde gerekse internet dışı olarak kullanıcıların web portal hakkında bilgi edinmeleridir.

Bir web portalın sunumunda yer alan aşamalar; sitenin internet üzerinden ziyaretçilere sunumu, nihai kontrollerin tamamlanması, kalite güvenliği, site bakım yönetimi, dokümantasyon takibi, site tutundurma faaliyetleridir (tutundurma planının hazırlanması, arama motorlarına katılımın sağlanması, vb.).

Web Portalın Sunumu

- Son Değerlendirme ve Kalite Güvenliği
- Portalın İnternette Sunumu
- Portal Güvenliğinin Kontrol Edilmesi
- HTML Biçim Kılavuzu Hazırlanması
- Bakım Uygulamaları
- Dokümantasyon Takibi
- Site Tutundurma Faaliyetleri
- Tutundurma Planı
- Arama Motorlarına Katılımın Sağlanması

Bir web sayfasının İnternet üzerinde görünür hale gelmesi için, hazırlanan dokümanlar başlangıçta, HTML veya başka bir web editörü kullanılarak işaretlenmekte ve işaretli dosyalar bir web sunucusuna iletilmektedir. Bu aşamada sadece yaratıcısı tarafından izlenebilen metin, grafik, vb. dosyalara ait gerekli izin kodları değiştirildikten sonra web sayfası İnternet üzerinde erişime açılmaktadır. Son adım, sayfanın görünürlüğünün, İnternet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox, Netscape Navigator üzerinden kontrol edilmesidir, çünkü hepsinde farklı sorunlarla karşılaşılmaktadır.

2.4.7. Değerlendirme ve Sürdürülebilirlik

Web portalı internet üzerinde yaşama geçirildikten sonra, portal başarısının ölçütü olarak, hem kalitatif hem de kantitatif verilerin elde edilmesi yerinde olacaktır. Web portalın etkinliği ve gelişimi bir dizi perspektife ve geri beslemenin çeşitli şekillerine dayanmaktadır.

Web portalın başarısının değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliği aşamasında; kullanıcı geri beslemesinin sağlanması ve kullanıcıların izlenmesi, ölçülebilir sonuçların elde edilmesi ve proje sonrasında gözden geçirilmesini kapsayan sürekli gelişim planı oluşturulmalıdır.

Web Sitesinin Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilirliği

- Başarı aşamalarının gözden geçirilmesi
- Kullanıcı geri beslemesi sağlanması
- Kullanıcıların izlenmesi
- Ölçülebilir sonuçların elde edilmesi
- Proje sonrasında değerlendirilmesi
- Proje aşamalarının yeniden kontrolü

Projenin yapılmasına karar verildiğinde Kosova’da yerel yöneticilerle bir araya gelindi ve “Kosova Cumhuriyeti en iyi şekilde dünyaya nasıl tanıtılır”, fikriyle yola başlandı. Bu projeye ilgili bir ön çalışma yapıldı. Hedef olarak kullanıcılara Kosova’ ya gitmeden sanal ortamda Kosova hakkında her konuda bilgilendirmek.

Projenin yapılmasına karar verildikten sonra proje için ihtiyaçların belirlenmesi (yazılımsal ve donanımsal kısımlar), site içi düzenleme (proje sitesinin başlatılması, iç geliştirme sahasının yaratılması, hosting ve sunucu enformasyonunun doğrulanması) oluşmaktadır.

Web portal mimarisinde kullanıcı merkezli tasarım düşünülerek sitenin tasarımında ilgili konvansiyon ve protokollere en uygun çözümler

üretilmelidir. Site Haritası yaratılması sürecinde; site adı ve adresi belirlendi. Yapılacak olan portala benzer portalların incelenmesi ve karşılaştırılması yapıldı ve bunların üzerinde tartışıldı. Bunlardan farklı neler yapılabilir diye düşünüldü. İncelenen portallar turizme ağırlık verilmiş portallardı. Yerel yöneticilerin de aldıkları kararla portalda bulunması istenilen konular belirlendi.

Konu uzmanlarının portalda bulunmasını istedikleri konular;

- Ülke ile ilgili genel bilgi
- Siyası Yapı
- Ekonomik Yapı
- Eğitim ve Sağlık
- Sosyal ve Kültürel Yapı
- Turizm
- Tabii Zenginlikler
- Tarihi Zenginlikler
- Şehirler
- Sektörler
- Döviz Kurları
- Ulaşım
- Haberler
- Hatıra Defteri
- İhaleler
- İş İlanları
- Yemek Kültürü
- Restoran ve Kaffeler
- Konaklama (Otel, Motel, Pansiyon)
- Hava Durumu

Konular çıkarılarak konular üzerinde tartışıldı. Belirlenen konuların üzerinde verilerin toplanması için belediyelerden belediye hakkında bilgilerin çıkarılıp gönderilmesi talebinde bulunuldu.

Konular belirlendikten sonra konular üzerinden yola çıkarak tasarımın nasıl yapılacağı üzerinde tartışıldı. Yöneticilerin fikirleriyle ortaya görsel bir tasarım ortaya çıkarıldı. Tasarımın belirlendikten sonraki aşama, tasarım CSS, HTML formatına dönüştürüldü.

Web portal geliştirilirken kullanılan yazılımlar (PHP, HTML, XML, Java, vb.), sayfa tasarımı, görsel efektler, grafik arabirimler, sayfa üzerinde yer alması düşünülen programlama dilleri, veri tabanı uygulamaları, dosya sıkıştırma teknikleri, yapısal tasarım, multimedya gibi temel konular üzerinde itina ile durularak en uygun çözümler üretildi.

Proje bittiğinde web portal internet üzerinde çalıştırılarak Yerel Yöneticiler ve konu uzmanlarının belli bir süreçte gözlemlemesiyle hatalar ve güvenilirlik durumu tespit edildikten sonra sistemin düzgün bir şekilde çalıştığına kararı verildi.

2.5. Web Portal Uygulamaları

Bilimdeki gelişme her alanda olduğu gibi iletişim alanında da büyük bir gelişmeye yol açmıştır. Gelişen iletişim araçları, bilgiye ulaşmadaki zorlukları ortadan kaldırdı. Bilgisayar ve iletişimin birbiriyle bütünleşmesiyle internet üzerinde bilgiyi en iyi en hızlı bir şekilde sunmaktadır. Farklı ülkelerde yaşayan insanları bir araya gelmesi çok zor olduğunda sanal ortamda bir araya gelmesi ve aralarında görüş alış verişinde bulunabilmesini sağlamaktadır. İnsanoğlu dünyayı gezmek ülkenin ilginç yerlerini görmek ister, maddi ve zamanın olmadığından dolayı, dünyanın güzelliklerinden yoksun kalacak. Bu nedenle sanal ortam sayesinde dünyanın neresinde olursa olsun ülke hakkında, siyasi ekonomik, turistik, kültürel, eğitim gibi konularda bilgilendirmek amacıyla portal hazırlanmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde web portal ile ilgili uygulamalar yapılacaktır. Web portalı internet üzerinde çalıştırabilmek için bir alan adı ve bir sunucu gerekmektedir.

Uygulamanın gerçekleştirilmesi ve web portalin devamlılığını sağlamak için Kosova' da üst düzey yetkililerle işbirliği yapılmıştır. Web portal tasarım aşamasına geçmeden önce üst düzey yetkililerle sanal ortamda bulunması gereken nesnelerin belirlenmesi için görüş alış verişi yapılmıştır. Yetkililerin özellikle en çok vurgulanmasını istedikleri konular belirlenerek konular üzerinde analizler yapılmıştır. Belirlenen konular üzerinde analizler yapıldıktan sonra tasarım kısmına geçilmiştir.

Web portal uygulamasının gerçekleştirilmesinde belirlenen adımlar;

- Uygulama için yetkililerle görüşüldü
- Yetkililerle web portal üzerinde konuların belirlenmesi
- Web portalın yayınlanabilmesi için alan adı ve sunucunun belirlenmesi
- Web portalın algoritmasının oluşturulması
- Web portal arayüz tasarımı yapılması
- Web portal kodlaması ve veri tabanı belirlenmesi
- Web portalın test edilmesi ve yayına açılması

Web tasarım kısmında Photoshop programıyla portal arayüzü tasarımı belirlendi. CSS ile site haline dönüştürüldü. Web portal uygulamasında kullanılan yazılımlar için açık kaynaklı kod olan PHP programlama dili seçilmiş olup, veritabanı olarak da MySQL yazılımı kullanılmıştır. Bunların dışında web portalı destekleyen yardımcı scriptler olarak ise jQuery, Editörler, Javascriptler kullanılmıştır.

2.5.1. Web Portal Uygulama Aşamaları

Ülke tanıtımına yönelik hazırlanan web portal konusunda Kosova üst düzey yetkilileriyle ortak çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda sanal ortam üzerinde web portalda yer alması istenilen modüller belirlenmiştir. Belirlenen modüller üzerinden portal tasarımı yapılmıştır. Portal tasarımı yapıldıktan sonra kodlama tamamlandığında yetkililerin verdikleri bilgilerle özel sektörlerden alınan bilgiler portalda yönetim panelinden girilerek hazır duruma getirilerek, uzmanlar tarafından sınanmış, ardından web portal yayına açılmıştır.

Üst düzey yetkililerle yapılan görüşmelerde web portal üzerinde yer almasını istedikleri nesnelere şu şekilde sıralanmaktadır;

- Ülke ve Şehirler hakkında Genel bilgi
- Ülkenin siyasi durumu
- Ülkenin Ekonomik durumu
- Sosyal ve Kültürel Yapısı
- Doğal Güzellikler ve Tarihi güzellikler
- Sektörler
- Döviz Kurları
- Ulaşım
- Üyelik Sistemi
- Güncel Haberler
- İş ilanları
- İhaleler
- Ülke Mutfak Kültürü
- Restaurant ve Kaffe Bilgileri
- Konaklama(Otel, Motel, Termal)
- Hava durumu
- Telefon Rehberi
- Eğitim ve Sağlık
- Foto Galeri

Web portal tasarımı için istenilen özellikleri taşıyan ve beklentilere sorunsuz bir şekilde karşılık verebilen uygulamalar araştırılmıştır. Her türlü talebe karşılık veren ve özellikle büyük portallarda en çok kullanılan programlama dili PHP açık kaynak kodlu yazılım seçilmiştir.

Günümüzde tartışmasız olan şey PHP' nin açık kaynak kodu ile dünyanın her tarafından program geliştiriciler ile birlikte hızla büyüyor olmasıdır.

PHP (Personal Home Page), sunucu taraflı bir betik dili ve Programlama dilidir. Kod yapısı tıpkı C, JavaScript ve Perl'e benzer. HTML gömülüdür, yani HTML kodları içerisinde kullanılabilir [15].

PHP kodunu yazmaya başlarken;

```
<?php
```

```
// Bu bir PHP yorumudur!
```

```
?>
```

Şeklinde belirtilerek yazmaya başlanmalıdır, aksi takdirde PHP yorumlayıcısı PHP ile yazıldığını anlamamaktadır.

PHP' nin en çok kullanılmasının sebebi ise; en önemli farkı açık kaynak kodlu oluşudur Bu sayede, PHP kendi programcıları dışında pek çok kişinin geliştirdiği yeni eklentiler ile belkide her gün yeni özelliklere kavuşmaktadır. Bütün bunların dışında performans açısından rakiplerine göre büyük performans sağlamakta aynı zamanda, her platformda çalışabilmesi gibi yetenekleriyle de ilgi çekicidir [15].

Daha az kaynak ile yüksek performans sağlaması PHP' nin büyük projelerde kullanılabilmesi için sayılabilecek nedenlerden sadece biridir. PHP veritabanı olarak MySQL, sunucu olarak ise Apache Serverle birlikte kullanılmaktadır.

PHP' yi diğer web programlarından ayıran özellik ise ücretsiz dağıtılması ve diğerlerine nazaran verileri daha hızlı bir şekilde aktarılmasıdır.

Web portal uygulamasında kullanılacak yazılım belirlendikten sonra web üzerinde yayın yapabilmek için alan adı ve sunucu belirleme işlemi gerçekleştirildi. Kosova Cumhuriyetini en iyi temsil edebilecek alan adının değerlendirilmesi yapılmıştır. Alan adının ne olması konusunda üst düzey yetkililerle çalışılıp fikirleri alınmıştır. Genel olarak alan adının İngilizce isim olarak alınmasına uygun görülmüştür. Alınan fikirler doğrultusunda internet üzerinden alan isimlerinin var olup olmadığı kontrol edildi. Alan adı olarak www.kosovalife.com adresinin alınmasına karar verildi. Alan adının satın alınması için, alan ve hosting servisi hizmeti veren şirket seçilmiştir.

Kosova ülke tanıtım web portal için alan adı “www.kosovalife.com”, IP adresi 89.19.29.190, DNS adresi 85.159.66.2 olacak şekilde tahsis edilmiştir.

Alan adı ve sunucu belirlendikten sonraki adım sunucu üzerinde portalın tasarımını gerçekleştirmektir. Web portalın internet üzerinde çalışması için sunucuya dosyaları aktarmamız gerekir. Sunucuya dosyaların aktarımını sağlamak için dosya gönderme programlarından olan File Zilla FTP programı seçilmiştir. Fille Zilla üzerinde gerekli ayarlar yapılarak alan ve hosting servisi hizmet veren şirketin hosting kontrol panel ve ftp şifrelerini vererek verilmiş şifreler üzerinden bağlanılmaktadır. Bağlandıktan sonra gerekli dosyalar program sayesinde sunucuya gönderilmiştir.

Sunucu üzerinde çalışılırken kullanıcılar kapatılarak, üst düzey yetkililere belli link verilerek link üzerinde yapılan her değişikliği takip edebilmeleri sağlanmıştır. Yapılan her değişiklikte tartışılarak en iyi nasıl yapılabilir diye üzerinde durulmuştur.

Konu uzmanlarına web portalı gösterilerek ilk önce portalın yönetici panelinin kullanımı hakkında bilgilendirilmiştir. Yönetici paneli web portalın en önemli kısımlarından biridir. Portal, üzerinde bütün bilgilerin güncellenmesi yapılabilir bir şekilde hazırlanmıştır. Yönetici Panelinin tasarımı ve kullanımı hakkında tartışılarak fikir alış verişinde bulunulmuştur. Yönetici panelinde istenilen değişiklikler yapıldıktan sonra yetkililer tarafından belli bir süreyle yönetici panelinde veriler girilerek incelemeler yapıldı. İncelemeler yapılırken bazı eksikler de tespit edilmiştir. Uzmanların son görüşleri alınarak yapılması istenilen son düzenlemeler de yapılarak hazır hale gelmiştir.

2.6. Veri Tabanı Kullanımı

Bir veritabanı adından da anlaşılacağı gibi bilgilerin depolandığı hiyerarşik bir yapıdır. Web portal üzerinde bilgilerin depolanması için MySQL veritabanı kullanılmıştır. MySQL dünyanın en popüler açık kaynaklı kodu haline gelmiştir. Hızlı performansı, yüksek güvenilirlik ve kullanım kolaylığı nedeniyle MySQL veritabanı tercih edilmiştir. MySQL' i bireysel web geliştiricilerin yanı sıra büyük kuruluşlar da tercih etmektedir. Örneğin Yahoo, Google gibi sektör liderlerinin

MySQL' i tercih etmelerin nedeni hem zaman açısından hem de maddi açıdan tasarruf sağlamasıdır.

PHP, MySQL dışında birçok veritabanı yazılımı (PostgreSQL, MsSQL, Oracle, dBase...) ile birlikte sorunsuz çalışabilmesine rağmen en yüksek performans PHP + MySQL + Apache üçlüsünden elde edilmiştir [16].

Neden MySQL ?

- Çok hızlı, güvenilir ve kullanımı kolaydır.
- MySQL'e Python'dan Java'ya kadar birçok programlama dili ile erişilebilir.
- Apache ve PHP ile beraber web-veritabanı uygulamalarında çok yaygın olarak kullanılır.
- Apache-PHP-MySQL üçlüsü için hazırlanmış çok geniş bir yazılım yelpazesi bulunmaktadır.
- Özellikle internet ortamında önem kazanan, çok esnek ve güçlü bir kullanıcı erişim kısıtlama/yetkilendirme sistemine sahiptir.

2.6.1. PHP ile MySQL Kullanımı

Öncelikle MySQL' e bağlanmadan önce Host' a bağlı kontrol panel şifrelerinden girerek MYSQL server üzerinden veritabanını oluşturulması gerekmektedir. Veritabanı ismi, kullanıcı adı ve şifreyle veritabanı oluşturulmaktadır.

PHP ile MYSQL' e bağlanmak için üç koşul gerekmektedir [17].

1)MySQL'e Bağlanılacağı Host' dur. Bağlanırken Hostun İP 'si veya Localhost olarak girilmektedir.

2) Kullanıcı adı ve kullanıcı şifresi girilmektedir. MySQL' e ister PHP'den ister başka bir client'dan bağlanılmaya çalışılsa da bu bilgiler doğrultusunda bağlanılabilir.

3) PHP'de bağlantı işlemini `mysql_connect()` fonksiyonu yapıyor. Bu fonksiyona sırasıyla host, kullanıcı adı, şifre parametrelerini belirtmesi gerekmektedir.

Örnek bir bağlantı sayfası:

```
<?
```

```
// ayarlar
```

```
$host = "localhost";
```

```
$kullanici = "root";
```

```
$sifre = "";
```

```
// baglanti
```

```
$baglanti = mysql_connect($host,$kullanici,$sifre) or die("HATA : ".mysql_error());
```

```
?>
```

2.7. Ülke Tanıtım Portal Uygulama

Web portal tasarımı ve kodlaması bittikten ve son eksikler de düzeltildikten sonra yayına açılarak kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Web portalının devamını sürdürmek için portalın devamlı güncel tutulması gerekmektedir. Web portal ile genel olarak Kosova Cumhuriyetini her alanda tanıtılmaya çalışılmıştır. Kosova'yı merak eden herkes için portal rehber olarak hizmet vermektedir.

Portal oluşturulurken seçilen açık kaynak kodlu yazılım PHP yazılım dili ile hazırlanmıştır. Ülkeyi tanıtan uygulama web portalı için kullanılan portal kaynak kodları ve veritabanı ekteki CD ile verilmiştir. Portalın özellikleri izleyen bölümlerde ele alınmıştır.

2.8. Ülke Tanıtım Portal Uygulama Arayüzleri

2.8.1. Anasayfa

Ana sayfa web portalının kullanıcıların ilk karşılaşacakları ekran olduğundan ilgi çekecek bir tasarım, görsellik ve kolay kullanıma sahip olması planlanmıştır. Kullanıcıları doğrudan ilgilendirdiği düşünülen içerikler ana sayfada yer almaktadır. Portalın bazı bölümlerine hareketlilik verilmiş ve bunlar flash'da ayarlanmıştır. Şekil 2.8.1'de görüldüğü gibi ana sayfa sağlı sollu bölümlere ayrılarak kullanıcının istediği bilgiye kolay ulaşması amaçlanmaktadır. Kullanıcılar bilgi olarak tatmin olmak istedikleri kadar görselliğin de güzel olmasını istemektedir. Görselliğin güzel olması portal üzerinde sıkılmadan gezinti yapılmasını sağlamaktadır.

Şekil 2.8.1. Web Portalı Ana Sayfası

Kullanıcının ülke hakkında en çok merak ettiği özellikler, kültür, yaşayış tarzı, yemekleri, doğal güzellikleri, tarihi eserler, şehir hakkında bilgiler ve şehirler ile ilgili görüntülerdir. Bu saydığım özellikler ana sayfada şık bir tasarımla kullanıcılara hizmet verilmektedir. Kolay erişimiyle ülke hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ülkeyi siyasi ve ekonomik olarak da tanımak için menüler kullanılabilir. Kullanıcı Kosova'ya gittiğinde hangi şehre gideceğini belirledikten sonra o şehir hakkında bilgi sahibi olup konaklama için şehri seçip otellere ulaşabilir.

2.8.2. Alt Sayfaları

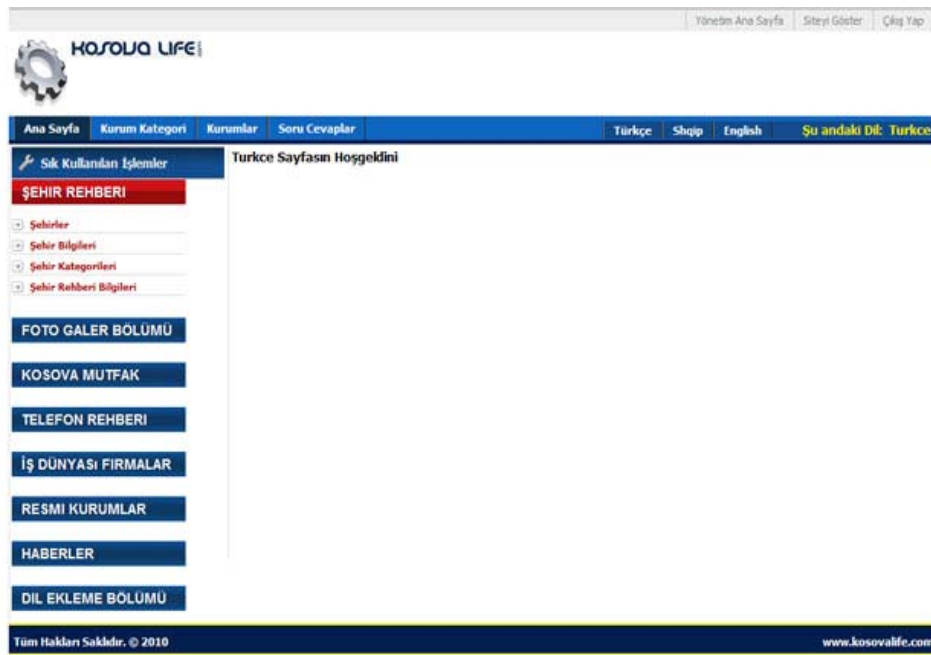
Portal üzerinde farklı yapılar da mevcuttur. Yurt dışındaki bazı şirketler Kosova'da yatırım yapmak isteyebilirler. İş dünyasından Kosova'da bulunan sektörlerden birini seçip oradan da firmaların bilgilerine ulaşması sağlanmakta. Önemli kurumların, hastaneler, okullar, polis karakolları gibi önemli kuruluşların telefon bilgilerini öğrenmek için şehir tıklanıp şehirdeki telefon rehberi görüntülenmektedir. Günlük hava durumu, döviz kuru takip edilebilmektedir. Kosova ile ilgili her şey hakkında güncel olarak bilgi sahibi olunabilmektedir.

The screenshot shows the 'KOSOVA LIFE' website interface. At the top, there is a logo and a language selector set to 'Türkçe'. Below the logo is a 'TANITIM REHBERİ' (Introduction Guide) section with a small image of a mobile phone and a brief description. To the right of this section is a weather forecast for various cities in Kosovo, including Prishtine (21°C), Prizren (18°C), Peje (17°C), Mitrovice (13°C), Gjiçan (21°C), Djakovica (19°C), and Uroševac (16°C). A map of Kosovo is also visible. Below the weather section is a navigation menu with buttons for 'HABERLER', 'SEHIR REHBERİ', 'KOSOVA TARİHİ', 'FOTO GALERİ', 'RESMİ KURUMLAR', 'İŞ DÜNYASI', 'EGİTİM', and 'KOSOVA MUTFAĞI'. The 'KOSOVA MUTFAĞI' button is highlighted. Below the navigation menu is a section titled 'Kosova Mutfağı' with a sub-menu for 'Tümü', 'Etili Yemekler', 'Çorba', and 'Hamur Yiyecekler'. The 'Etili Yemekler' sub-menu is selected, and a grid of 16 Kosovar dishes is displayed. Each dish has a small image, a title, and a link to 'Etili Yemekler'.

Şekil 2.8.2. Web Portalı Alt Sayfası

2.8.3. Yönetim Paneli

Sistemden sorumlu yöneticinin diğer kullanıcılardan farklı olarak giriş yaptığı ve portal üzerindeki bütün olaylara yön verebildiği yerdir. Yönetici kendi parolası ile sisteme giriş yaptığında ana menüde sadece yöneticiye ait portal yönetim seçeneği gelmektedir. Şekilde yönetim paneli görülmektedir. Buradan portal yöneticisi yeni bir tartışma kategorisi oluşturabilir, faydalı bağlantılara bir yenisini daha ekleyebilir, yeni bir duyuruyu portala koyarak yayımlayabilir.

Şekil 2.8.3. Web Portalı Yönetim Paneli

Portalda yönetim önemli bir konuyu teşkil etmektedir. Sistemin işleyebilirliği açısından düzenli olarak bu yönetim panelinden sistem kontrolü, bakım işlemleri yapılması gerekmektedir. Bu bölüm sadece sistem sorumlusu tarafından bilinen kısımdır. Büyük portal sistemleri kurulurken dikkat edilmesi gereken bir nokta, bu yönetimle ilgilenecek kişinin belirlenmesi ve yetkilerin bu kişiye verilmesidir. Yönetim panelinde çok fazla yönetici hesabının bulunması, istenmeyen hatalara ve farklı değişikliklere yol açabilmektedir.

3. Sonuç ve Öneriler

İnternet, iletişim olanakları sayesinde insanları bir araya getirerek sanal toplulukları oluşturabilme gücünü elinde bulundurmaktadır. İnternetin sağlamış olduğu iletişim olanakları ile öngörülen hedef kitleye ulaşılabilir. Birey ya da kurum internet üzerinden kendini daha iyi tanıtabilmekte, hedef kitlesine daha kolay ulaşabilmekte, istediği mesajları daha iyi verebilmektedir. İnternet üzerinden farklı konularda farklı düşüncelerin paylaşımı daha rahat yürütülebilmektedir. Zaman sınırının olmaması, istenilen zamanlarda tartışma içeriklerinin incelenmesi bu ortamların sağladığı avantajlar durumundadır.

Bu çalışmada ülke tanıtımına yönelik bir web portalı gerçekleştirilmiş, bir ülkeyi sanal ortamda her yönden tanıtabilme, ilgisini çeken kişilere de ülke rehberi olarak fayda unsuru oluşturabilme hedeflenmiştir. Ülke tanıtımına yönelik web portalı bağımsızlığını yeni ilan eden, Avrupa'nın en genç ülkesi konumunda olan, Kosova Cumhuriyeti üzerine uygulanması uygun görülmüştür. Bunun sebeplerini ise her açıdan yeniliklerin yaşandığı, yeni doğmuş, yeniliklere ve teknolojilere ihtiyaç duyan, yeni bir ülkenin hem ekonomik, hem turistik, hem sosyal gelişimine katkıda bulunacak bir web portala ihtiyaç duyulmasıdır. Web portalı hazırlanırken Kosova'nın farklı etnik yapıdaki toplulukları bir arada barındıran bir ülke olması, ayrıca küreselleşmekte olan dünyanın gereksinimleri göz önünde bulundurulmuş ve portal Türkçe, İngilizce ve Arnavutça olmak üzere üç dilde hazırlanmıştır.

Ülke tanıtımına yönelik web portalı hazırlanmasındaki teknik aşamalarda, öncelikle Ülke ve web portalı ile ilgili araştırmalar ve analizler gerçekleştirildi ve Kosova Cumhuriyetindeki ilgili kurum ve kuruluşlarla birebir görüşülerek fikir alışverişinde bulunuldu. Web portalı da bulunması istenen içerik ve bilgiler belirlendi, bu bilgilerle yola çıkılarak web portalının algoritması ve ara yüz tasarımı oluşturuldu. Web portalı hazırlanırken amaç her yaşta ve her kesimden bireylere hitap edebilecek, kullanımı pratik, anlaşılır, ve içerik ile görsellik açısından oldukça zengin bir tasarım oluşturmaktır.

Hazırlanan web portalının oldukça geniş kapsamlı olması ve hem bilgi açısından hem görsellik olarak çok fazla içerik barındırmasından dolayı, bu sistemin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi ve kullanıcı tarafından kullanılabilmesi için iyi bir programlama dilinin kullanılması gerekmektedir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, dünyada çok geniş kullanım alanına sahip, açık kaynak kod özelliği olan, kullanımı son derece hızlı ve güvenilir olan, PHP programlama dilinin kullanılmasına karar verildi. Veri tabanı olarak ise PHP programlama diliyle uyumlu ve verimli olarak çalışabilen MySQL kullanımına karar verildi. Bu programlar dışında destek program olarak, hem görsellik hem kullanım açısından fayda sağlayan scriptlerden, Editör, jQuery, AJAX, CSS, kullanıldı.

Bilgilerin sisteme girilmesi sırasında zorluk ve karmaşıklık yaşanmaması açısından kullanımı kolay bir yönetim paneli hazırlanmıştır. Görseller (resimler) sunucuya yüklenirken biri gerçek boyutundan daha küçük, diğeri de gerçek boyutunda olarak iki şekilde yüklenilerek, daha az yer kaplaması amacıyla küçük boyutlu resimlerin isim yolu veritabanına kaydedilmiştir. Tüm teknik işlemler gerçekleştirildikten sonra ise web portalı kullanıma açılmıştır.

Sonuç olarak ülke tanıtımına yönelik web portalın hazırlanmasında hedeflenen tüm kriterler gerçekleştirilmiş, istenen tüm bilgilere ulaşılmış, portal kullanıcının ülke konusunda her açıdan bilgilendirilebileceği duruma getirilmiştir. Bundan sonraki portala yönelik hedefler ise hazırlanan web portalın yalnızca ülke içinde değil, ülke dışında da her kesimden kullanıcıya ulaşabilmesi, ve ülke konusundaki her alanda bilgiye rahatlıkla ulaşılabilmesidir. Kosova Cumhuriyeti'nin genç ve yeni bir ülke olması göz önünde bulundurulduğunda, özellikle çeşitli sanayi dallarından yatırımlara ve ekonomik teşviklere ihtiyaç olmasından dolayı, dış yatırımcılara yol gösterici ve bilgilendirici olması hedeflenmekte ve beklenmektedir. Ayrıca Kosova Cumhuriyeti keşfedilmeyen çok çeşitli doğal güzelliklere, birçok medeniyetlere asırlar boyu ev sahipliği yapmasından gelen tarihi zenginliklere sahip olması nedeniyle hazırlanan web portalın ülkeye turizm ve ekonomi açısından da artı sağlayacağı düşünülmektedir. Farklı etnik toplulukların bir arada yaşamlarını sürdürdüğü ve dolayısıyla farklı

kültürlerin, farklı dinlerin, farklı dillerin buluştuğu bir bölge olması açısından ilgi çekici olması göz önünde bulundurulduğunda hazırlanan web portalın gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Sürekli gelişen ve değişen teknolojiyle birlikte yeniliklere ayak uydurabilmek, internet ve bilgisayarın getirilerinden yararlanarak hayatı kolaylaştırabilmek adına atılan adımlar toplumsal gelişimi destekleyecek yapıda olmalıdır. İletişim teknolojilerini toplumsal bir araç olarak kullanabilmek için yapılan çalışmalara yeterli derecede önem verilmesi gerekmektedir. Yeni projeler üretilerek hayata geçirilmelidir.

İletişim teknolojilerini toplumsal bir araç olarak kullanabilmenin bir yolunda farklı amaçlara yönelik hazırlanan web portallarıdır. Özellikle ülke tanıtımına yönelik hazırlanan web portalları doğru ve amaca uygun olarak hazırlandığında, hem sosyal, hem ekonomik, hem kültür açısından ülkeye birçok fayda kazandırabilmekte, küreselleşen dünyada sürekli gelişen ve değişen teknolojilere uyum sağlamada önemli bir etken olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] http- 1: Bilişim Teknolojileri bakaml.k12.tr/dosyalar/bt_nedir.ppt
- [2] http- 2: Kosova istatistikleri
- [3] http- 3: www.odakdizayn.com/portal_tasarim
- [4] http- 4: www.teknolojide.com/bilisim-teknolojileri-nedir_3254.aspx
- [5] http- 5: www.asbilim.net/Yazi/67-Bilisim-Teknolojileri-Nedir-.html
- [6] Eryılmaz M., Şahiner İ.T., Canda E. Ağalar F. ve Moray G. B.,
Web Siteleri ve Portalları, Ankara
- [7] Soğukpınar B., *Portal-Portlet-Java Portlet API*, Hacetepe Üniversitesi
Ankara
- [8] Demirel D. B., *E-Devlet ve Dünya Örnekleri*, Sayıştay Dergisi
Sayı: 61
- [9] http- 6: www.marjin.net/
- [10] http- 7: www.ekitap.kulturturizm.gov.tr
- [11] Kosova Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi, Haziran 2009
- [12] http- 8: www.platinmarket.com/sureci-pkh53.html
- [13] Carolyne A., *Projeksi I Edukimit Global*, Tiranë, Shqipëri
- [14] http- 9: www.php.net/index.php
- [15] http- 10: www.ceviz.net/php/neden-php_a69.html
- [16] http- 11: www.belgeler.org/hpm/html-php-mysql-giris_prg-mysql.html
- [17] http- 12: www.mysql.com/why-mysql/